

MENTOR

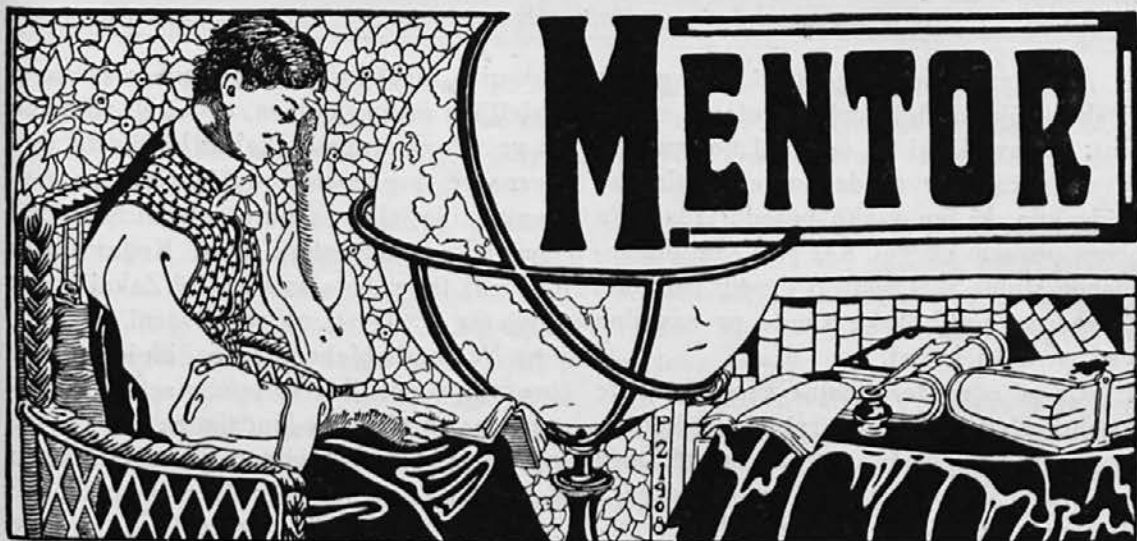
LIST ZA SREDNJEŠOL-
SKO DIJASTVO. URE
JUJE DR. ANT. BREZNIK
LETNIK VI. ZA L. 19¹³/₁₄

ST: 8.

VSEBINA:

Molk. (Ksaver Meško)	133
Sofoklejev Filoktet. (Prof. Fr. Omerza.) (Dalje)	136
Apnenec. (Pesem.) (Jos. Lovrenčič)	140
Golob. (Prof. Fr. Pengov)	141
Artemidorus — Miramar. (Dr. J. Samsa)	145
Kroparček. (P. Bohinjec)	148
Drobiž	151—152

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne v mesecu in stane za dijake 2 K, za druge naročnike 4 K na leto.

LETNIK VI.

MAJ 1914.

ZVEZEK 8.

MOLK.

KSAVER MEŠKO.

Nekoč je bral kralj Aleksander Veliki pismo, ki ga je v njem svarila mati Olimpija pred preveliko zaupnostjo do prijateljev in vojnih tovarišev in pred neomejeno radodarnostjo napram njim: »Prav, če prijatelje odlikuješ in obdaruješ. A ti povzdiguješ s svojo radodarnostjo vse do kraljevske višine, jim omogočiš, da si pridobivajo množico prijateljev, a ti pri tem ostaneš samotnen.«

Kar opazi kralj, da mu zre prijatelj Hefestion čez ramo in tudi bere pismo. Aleksander ne reče ničesar, le molče pritisne svoj pečatni prstan prijatelju na usta. Hotel mu je s tem reči: »Usta so ti zapečateni. Molči!«

Ko bi tudi nam vsako jutro pritisnila mogočna roka pečatni prstan na usta: »Molči!« Ali ko bi nas opomnil in poučil vsako jutro, preden stopimo v šum življenja, skrbeč, moder učitelj in obenem zvest prijatelj: »Če govoriš čez dan, govori malo! Govori premišljeno, da govoriš modro!«

Zakaj to je resnica in to je naše gorje: »Z ničimer ne škodujemo sebi in drugim toliko kakor z jezikom, z govorjenjem!« In največ govori, navadno vsaj, mlad človek. Kakor iskre so njegove besede, iskre, ki

upepelijo dostikrat njegovo srečo ali srečo bližnjega, čestokrat srečo zelo dragih oseb. — To je gorje! In temu zlu se moramo ustavljati. Učite se boriti z njim že od mladih nog.

O čem govorimo najrajši? Ali ne o tem, kar ljubimo ali kar mrzimo, sovražimo? A o obojem govorimo napačno. Prvo povzdigujemo čez mero, drugo ponižujemo pod resnično vrednost.

To naj bo merilo naše moči nad jezikom in slabim našim nagnjenjem, in to naj bo cenilo naše duševne veličine: Da znamo modro molčati o onih, ki so nam dragi, in o onih, ki so nam zoprni, ki mislimo o njih, da so nam storili krivico.

Kaj govorimo tako mogočno o napakah drugih? Jih li nimamo sami dovolj? O teh govorimo, sami s seboj, te sodimo in obsojamo, te trebimo iz srca!

Govoriti o napakah predstojnikov, kaka prazna stvar! Prazna in kočljiva. Seve imajo napake tudi višji. Saj so ljudje, ne angeli in ne bogovi. Kjer pa je človek, so človeške slabosti. A mi nismo poklicani, da njih napake odstranjamo ali popravljamo. Torej tudi ne poklicani, da jih sodimo. Najmanj poklicani ali upravičeni, da da se jim posmehujemo.

Kočljiva stvar je govoriti o napakah višjih. V dijaških letih mi je svetoval moder mož, duhovnik, ki mi je hotel dobro: »Ne govori nikoli čez predstojnike! Vedno se najde kdo, ki jim vsako besedo izda.« Pa nisem povsem ubogal. Ker sem sam denuncijacijo studil, sem sodil o drugih istotako. Pa sem se motil. Take zmote pa navadno niso na našo korist.

Da se očuvate občutne škode, zaprite posebno glede višjih nemirni jezik v karcer, zavarujte ga z močno ograjo, že od Boga nam vsem dano, z zobmi, zaklenite ga s ključavnico ustnic in zvežite ga kakor najnevarnejšega hudodelnika z modrim premislekom: »Bolje je, če molčim ves dan, ko da izgovorim eno besedo, ki me lahko pozneje bridko tepe.«

Če nam svetuje razum, naj ne govorimo slabo o višjih, nam zapoveduj srce, da naj ne govorimo slabo o nižjih, ki se braniti ne morejo. Če po kaki plemenitosti, hrepnimo po tej! Zdi se mi, da je med nami premalo finese, premalo gentlemanstva. Potrudimo se zanj. Ena prvih zahtev gentlemanstva pa nam mora biti: »Nikoli ne maram govoriti slabo o onih, ki se braniti ne morejo, ker so prenizki in preslabi, in ne o odsotnih!«

Znamenje nizkega mišljenja, znak povsem neurejenega značaja je, ako ne moremo ohraniti skrivnosti, ki nam jih kdo zaupa. Visoko nas povzdigne, kdor izroči tajne svojega srca našemu srcu in naši molčečnosti. Reče nam s tem: »Glej, jaz sem preslab, da bi nosil to breme ali ta zaklad. A ti boš dovolj močan, da nosiš to težo, dovolj globoko je tvoje srce, da skriješ v njem ta zaklad.« A če mi gremo in izblebetamo zaupano skrivnost, kaj storimo? Ostudno izdajalstvo! Izdajalec pa je vreden le zasramovanja.

Najnižje in najgrše pa je, če človek govori o rečeh, ki jih ne razume. Če govori o velikem in težkem v življenju, recimo o bojih, o delu in trudu resnih in velikih mož, ali tudi o njih neuspehih — zakaj kjer je človek na delu, morajo biti večkrat tudi neuspehi — z brbljavim glasom bedaka. Če

govori o visokem in globokem v svetu, o najvišjem in najglobljem, o večnih resnicah in večnih skrivnostih, kakor bi bile to zanj neznatne, brezpomembne igrače, abc življenja, ki jo je že davno premagal in položil med nepotrebno staro šaro. Kogar slišite govoriti tako, tega se varujte! Zakaj norec življenja je. Norci pa so nevarni.

Ne bodite blebetavci! Saj jih je tako že preveč pri nas. Zde se samim sebi duhovit-neži, pa so plitveži. Mnogim se zdi, da vse občuduje njih duhovitost, da torej morajo govoriti. Pa so navadno le vsem nadležni. Morda zanima njih besedičenje prazne duše, drugih ne more. Res duhovit in obenem resnično omikan mož bo previdno varčeval s svojo duhovitostjo. Zakaj najduhovitejši bi svoje zaklade z vednim govoritčenjem kmalu izrabil. Pa bi ostale le smeti.

Neprijetni so čestokrat v družbi taki ljudje, dasi sami tega ne čutijo.

Peljal sem se pred leti obiskat starega blažega duhovnika, ki sem mu bil več let sosed. Na poti se mi pridruži znan mlad gospod. »Kam? — H g. N. N. se peljete? Pa se popeljem z vami.« — »Prosim.« — Peljal se je. Bil je učen mož, doktor. Zato je pač znal mnogokaj povedati. Nekaj ur smo sedeli skupaj. Govoril je venomer moj učeni spremljevalec. Ali vedno učeno in modro, ne vem več. A to vem: Midva z nekdanjim sosedom nisva vobče prišla do kakega resnejšega pogovora, najinega pogovora.

Kdo vam bolj imponira, mladi prijatelji, ta gospod ali veliki rajni kardinal Rampolla, ki so mu celo nemški listi — in ti niso bili njegovi prijatelji — v nekrologih ob nenadni smrti med drugimi venci občudovanja in proslave položili na oder in na krsto tudi krasen lovorov venec z napisom in priznanjem: »Der große Schweiger!« Kako nam je ta častni naslov zgrabil srce! Tem bolj, ker vemo, kaj da je ta izredni mož že takorekoč držal v roki, a je izgubil. Pa je vedel to bridko tragiko življenja molče nositi! Recimo, da bi ga listi nazvali: »Der große Schwätzer!« kak-

šen bi stal pred nami, on, ki nam je zdaj, ožarjen z zarjo večnosti, skoro tako visok in svetel, kakor sam veliki njegov gospod, Leo XIII.! — Der große Schweiger!

Spomnim vas moža, ki ga poznamo vsaj toliko kakor kateregakoli vladarja v zgodovini. Pa ne vemo o njem ne ene besede, ki jo je kdaj govoril. Sv. Jožef, krušni oče Gospodov, je ta veliki mož. »Bil je pravičen mož,« pravi o njem knjiga božja. Pravičen najbrž posebno tudi zaradi tega, ker je znal — molčati. »Molčeči svetnik!«

S premislekom in namenoma vam nisem navajal zlatih rekov sv. pisma o go-

vorjenju in molku. A k sklepu bi navedel eno mesto iz Skrivnega razodetja (22, 13), besedo Gospodovo: »Jaz sem alfa in omega...«

Če je gospod A in Ω , je vsa abeceda. Abeceda pa tvori ogrodje naše govorice. Ali se vam ne zdi, da bi morala biti potemtakem vsa — sam Kristus, njegov duh, njegova volja?

A tudi to vemo: V velikih in največjih trenutkih svojega življenja in vse zgodovine je govoril Jezus zelo malo, je — molče trpel!

Zapustil nam je zgled...

JANEZ LUDOVIK SCHÖNLEBEN,
rojen l. 1618. v Ljubljani, umrl l. 1681. v Ljubljani.

SOFOKLEJEV FILOKTET.

PROF. FR. OMERZA.

(Dalje.)

Filoktet.

Nesrečnež jaz! Saj niti prost zdaj nisem več in res kot sužnja oče me rodil je moj.

Odisej.

Nikakor ne, ker ti najboljšim si enak; zajeti moraš ž njimi Trojo, streti v prah.

Filoktet.

Nikdar, če tudi pride name vsako zlo, vsaj dokler zemlje te ostane strm mi prag.

Odisej.

No, kaj bi storil?

Filoktet.

Glavo si razbijem koj ob skali, kamor padem doli krvaveč.

Odisej.

Držita ga vidva, da tega ne stori!

Dva moža iz zбора primeta Filokteta vsak za eno roko.

Filoktet.

O róke, ki predragih mišic manjka vam, kaj ve trpite od moža tu zvezane! Ki zdrave in odkrite misli v tebi ni, kako si spet prevaral me, kako ujel! Da skriješ se, neznanega si dečka vzela, nevrednega pač tebe, mene vrednega, ki to samo je vedel, da ukaz vrši. In vidi se, da vedno mu je še hudo, kar sam je zagrešil in pretrpel sem jaz. A črna duša ti, iz kotov vedno zroč, je poučila ga, da moder naj bo v zlem, četudi volja tega in značaj ni dal. In zdaj, nesrečnež, misliš zvezanega me peljati od obale, kamor si me del brez doma, samega, mrliča živega? Oh! —

Pogini! To želél že dostikrat sem ti, pa dobrega mi nič bogovi ne dajó.

Veselo ti živiš, a mene žalosti prav to, da siromak ži v i m v kopici zla, Atridoma in tebi, revež, le v zasmeh, poveljnikoma, pravim, njima služiš ti. In tebe vendar le z zvijačo vpregli so in s silo, da si šel; a jaz, nesrečnež, glej, sem s sedem ladjami šel rad in vrgli sem

so me, kot praviš ti, a o n i pa, da ti. In zdaj ste tu? Kaj proč me vedete? Čemu? Saj nisem nič in davno mrtev že za vas. Kako, sovražen od bogov, zdaj nisem več ti hrom in ne smrdim? Kako boš daroval bogovom žgalni, pitni dar, če zraven sem? Saj to je bil ti vzrok, da vrgel si me proč. — Poginite sramotno! — Dá, poginete, krivičneži, če krivda mar bogovom je! A vem, da jim je mar, ker ne bi se nikdar podali na to pot po reveža moža, če ne bi želó božje gnalo vas po me. — Očetna prst, bogovi vi, ki zrete nas, kaznujte jih, kaznujte vendar énkrate vse do zadnjega, če smilim tudi j a z se vam! Res, žalostno živim; a če pa vidim t e potrte, bi dejal, da sem bolezní prost.

Zbor.

Hudo mu je in huda je beseda ta njegova, Odisej, ki zlu ne ukloni se.

Odisej.

Pač mnogo bi imel povedati na to, a ni primerno mi; voljan povem le to: Kjer treba namreč takih, vidiš, tak sem jaz; in kjer pa iščeš dobrih in pravičnih mož, ga ne dobiš, ki bolj pošten bi bil kot jaz! V naravi mi je to, da zmagam vedno j a z, samo pri t e b i ne, odstopim zdaj ti rad. Pustite ga, ne dotaknite se ga več! Naj tu ostane! Tebe vendar treba ni, ko je orožje tu. Saj Tevkros¹ je pri nas, ki ravno to umetnost tudi dobro zna. In jaz, kot mislim, slabše ne umem kot ti držati in z roko ga naravnati prav. Kaj rabim te? Po Lemnu hodi le vesel! Odidimo! Mogoče prav tvoj slavni lok prinese m e n i čast, ki t e b e čaka le.

Namigne Neoptolemu in zboru.

Filoktet.

Moj bog, kaj revež naj storim? T i prišel boš z orožjem m o j i m okrašen k Argejcem tja?

Odisej.

Zdaj meni ne govóri več, ker jaz že grem!

¹ Tevkros, sin Telamonov, Ajantov brat.

Filoktet.

O cvet ti Ahilejev, niti tvojega
glasu ne bom več slišal? Kar tako greš
proč?

Odisej

se obrne k Neoptolemu:

Kar pojdi in ne glej nazaj, ki dober si,
da ne uničiš sreče naše s tem kako!

Filoktet.

V samoti tudi vi, prijatelji, tako
pustite me, ne da bi smilil vam se kaj?

Zbor.

Mladenič ta je naš gospod; in kar ti on
veli, prav tisto mi ti tudi rečemo.

Neoptolem.

Ta rekel bo sicer, da čutim preveč s tem,
a vendar ostanite, če tako želi,
pri njem ta čas, da mi za pot pripravijo
brodniki ladjo in k bogovom molimo.
Mogoče kaka boljša misel še med tem
mu pade v glavo. Midva torej greva zdaj
in vi odrinite, ko kličemo vas, koj!

Odideta.

Filoktet.

O votline skalne obok,
topel, tudi kot led hladán,
nikdar torej, nesrečnež jaz,
naj te ne zapustim, ampak
smrt mi tudi boš videl!
Gorje, gorje! —
O prepolna votlina ti
že od mojega tarnanja,
oh, kako dan bom prebil spet?!
Od kogá in od kod dobim
upanje jaz siromak, ki mi kruha da,
ptice kjer plašne me
bodo gor v zraku z vpitjem lovile
preostrim? Saj moči ni. —

Zbor.

Ti sam, ti sam si volil si
resnično in usoda ta
pretežka ni prišla od višje moči,
ko si imel priložnost,
da bi dobil boljši zdaj del, slabši
si dan izvolil

Filoktet.

O jaz revež, revež zares
in brezčasten trpin, ki zdaj

nikdar več siromak tedaj
jaz ne pridem v dotiko s kom
in res tukaj poginem!
Gorje, gorje! —

Hrane si ne dobim nič več,
v rókah močnih več mojih ni
zdaj krilatega orožja,
ampak zvite so duše me
skrite, nevidne besede prevarale. —
O, ko bi videl ga,
ki je iztuhtal mi to, da enaki čas
dobi trpljenje moje!

Zbor.

Kar ti trpiš, usode to
je delo le, zvijače ne
od mojih rok. Kletev usodna strašná
druge naj zadene!
Kajti bojim jaz se v skrbah, da boš odbil
prijaznost.

Filoktet.

Moj bog! In na bregu zdaj kje,
ob valovih morjá sedeč,
roga se, ko vihti, oh!
v rókah živež edini moj,
ki ga nihče prijel še ni!
O predragi mi lok, ki te
ugrabili so mi iz rok,
zreš pač resnično, če čutiš, da ljubljenec
te bedni Heraklejev

RIBIŠKA LADJA PRI SPLITU.

rabil ne bo nič več
 nikdar naprej še tako v prihodnosti!
 V rokâh námreč drugega
 se nahajaš, prezvitega móža,
 ko vidiš mi spletke grdé,
 sovraga zreš groznega mi,
 ki je rodil s spletkami že zla mi nebroj,
 kot še nihčé ni stóril.

Zbor.

Res, pravično spoznati je za dobro;
 kdor spozna to, ne govori
 naj sovraštva, kar rodi bol.
 On od mnogih odbran sam
 ta ukaz je izvršil zdaj
 le za skupno pomoč prijateljev vseh.

Filoktet.

O krilate ptice in rod
 ti veselih zveri, ki kraj
 vas redi tale gorski,
 ne skakajte od skale več
 v begu! Kajti zdaj ni v rokâh
 loka silnega več kot prej.
 Oh, kako sem nesrečen zdaj!
 Kar brez ovire se vam prepusti ta kraj
 in strašen ni za vas več.
 Pridite, prilika
 je, maščevalna da usta nasitite
 z gnijočim mojim mesom si;
 saj jaz v kratkem bom smrti v naročju.
 Od kod naj jaz námreč živim?
 Kdo z zrakom se hrani tako,
 če ni tegâ nič več v rokâh, sploh kar poda
 zemlja kot dar življenski?

Zbor.

Če prijatelja ceniš, pridi k meni,
 ves prijazen se bližam ti.
 V tvoji moči je, daj, spoznaj,
 da ubežiš ti usodi.
 Težko pâsti bolezen je;
 zraven kup še nositi zlá, pa trma.

Filoktet.

Že zopet si, najdražji mi, kar jih je sem
 prišlo,
 spomnil me na staro bol.
 Kaj me moriš? Kaj delaš mi?

Zbor.

Kaj s tem si mislil?

Filoktet.

Če v sovražni Troje mi kraj
 upal si, da mene popelješ.

Zbor.

To je pač najboljšé, mislim.

Filoktet.

Je že čas, da greste proč zdaj.

Zbor.

Prav po godu si dal ta ukaz in še prav rad
 izvršim ga.

Kar pojdemo k ladji,
 kjer že na nas čaka delo.

Filoktet.

Zdaj še nikar iti od tod, prosim lepo, sliši
 me Zevs!

Zbor.

Mero znaj!

Filoktet.

Čakajte, oh!

Zbor.

Kaj pa kričiš?

Filoktet.

Gorje, gorje! Moj bog, moj bog!
 Zdaj je konec z menoj! —
 Kaj naj, noga, s teboj počnem
 siromak še v življenju jaz? —
 Dragi mi, pridite k meni nazaj še!

Zbor.

A čemu? Si drugega li
 mnenja, kot si pokazal prej ga?

Filoktet.

Kaznivo pač ni to,
 če kdo, zmešan od boli, kaj
 brez pomisleka govori.

Zbor.

Pojdi torej, revež ti, kot ti svetujemo!

Filoktet.

Nikdar ne, nikdar ne, pomni le vedno to,
 in bliskajoči če sam Ognjenoša
 pride, da groma me z lučjo sežge tu.
 Kaj mi mar Ilion, kaj mar Ahajci!
 Vsi naj poginejo, ki me zavrli so vsled
 moje noge! —
 Eno pa prošnjo, predragi, uslišite!

Zbor.

Kakšno še željo imaš?

Filoktet.

Če imate kje
meč al sekiro, orožje sploh, dajte mi!

Zbor.

Kaj nameravaš pač vendar početi s tem?

Filoktet.

Glavo z rokó si odsekam in ude vse;
na smrt namreč mislim.

Zbor.

Zakaj?

Filoktet.

Očeta najdem.

Zbor.

Kje pa?

Filoktet.

V Hadu tam;

kajti on luči več ne zre sveta. —

Oh, kako zopet naj, domovina, tebe zrem,

ti rojstni kraj,

jaz, ki sem zapustil vodó tvojo sveto,

da Danajcem sovragom pomagam! Zdaj ni

me nič več. —

Zbor.

Jaz blizu svoje ladje bi na potu že
bil davno ti resnično, ko ne videl bi,
da semkaj proti nam koraka Odisej
prav blizu že in ž njim pa Ahilejev sin.

Ko to sliši Filoktet, odide v votlino. Z desne
pride urnih korakov po poti izza pečine Neopto-
lem z lokom v roki in koj za njim Odisej, ki ga
ustavi, ko ga dohiti.

Odisej.

Ne boš povedal mi, zakaj spet sem nazaj
po poti ti korakov urnih mi hitiš?

Neoptolem.

Da poravnam nazaj, kar sem zagrešil prej.

Odisej.

Res čudno govoriš. A kaj zagrešil si?

Neoptolem.

Da sem poslušal tvoj in vojske vse ukaz . . .

Odisej.

In storil morda kaj, kar ni dostojno ti?

Neoptolem.

Z zvijačo in lažjo sem varal ga grdo.

Odisej.

Kogá? Moj bog, kaj sklenil novega si mi?

Neoptolem.

Kaj novega, me vprašaj? Filoktetu le . . .

Odisej.

No, kaj boš storil? Saj že strah spreleta
me.

Neoptolem.

Od njega sem dobil ta lok in ga nazaj . . .

Odisej.

O Zevs, kaj praviš? Njemu menda ga ne
daš?

Neoptolem.

Nesramno sem ga vzel, krivično ga imam.

Odisej.

Da me jeziš in dražiš, to mi govoriš?

Neoptolem.

Če dražiti se pravi, reči, kar je res.

Odisej.

Kaj praviš, Ahilejev sin? Kaj rekel si?

Neoptolem.

Naj dvakrat ali trikrat isto ti povem?

Odisej.

Le enkrat slišal sem, še to mi je odveč.

Neoptolem.

Le vedi dobro, da ti vse povedal sem!

Odisej.

Poznam ga, dá, poznam, ki bo zabranil to.

Neoptolem.

Kaj praviš? Kdo je, ki mi bo zabranil to?

Odisej.

Ahajcev to je voj, med njimi tudi jaz.

Neoptolem.

Res moder si, a modra to beseda ni.

Odisej.

A ti ne govoriš in modro ne ravnaš.

Neoptolem.

A če pravično, boljše je kot modro to.

Odisej.

Kako pravično, kar ti dal je moj nasvet,
da daš nazaj to? (Konec.)

APNENEC.

JOS. LOVRENČIČ.

„Lapides clamabunt . . .“

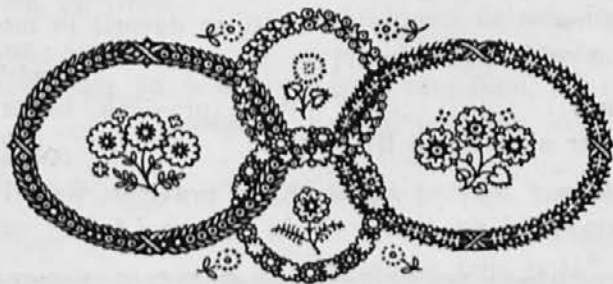
Kdaj sem bil tekoče vroč, ne pomnim, a pomnim,
kdaj sem bil mrzel in se solncu smejal,
ki me je žgalo letne dni: Le žgi, ne bom se ti vdal,
premrzla je tvoja moč, da me v nekdanjost stopi! —

Solnce se je ujezilo, za oblake se skrilo;
voda je padla z nebeškega svoda in me ohladila:
prvo kapljo, drugo, tretjo, stotero je moja vročina popila,
tisočera je že preko mene brzela in pela neumljivo slovó —
zdaj ga razumem in vem: bahala se je s svojo močjó!

Prišel je človek, uuuu, človek! Jekleno
me je razbil in na voz me naložil.
Hiiii! Konja sta napela svoje moči, kolesa so zaškripála,
bič je počil in žvižgal po zraku: fiiiii! —
Jaz nisem vedel, ali bi se smejal vozniku možaku,
ali bi se jezil in svojemu bratu potožil,
kako sem žalosten, da nisem na cesto ž njim skočil.
Solnce se je smejalo na nebu, voda se v reki vila je leno:
Solnce, ko da je name strupeno jezno, a voda,
ko da bi v žalost zamaknjena bila in vzdihala: škoda, škoda!
Hinavka! —

Voz je obstal. Ustrašil sem se: pod nebó proti solncu
črn motvoz se je vzpenjal. Solnce se je smejalo
in šlo počasi, kakor da bi rado obstalo
in bilo škodoželjna priča mojemu koncu.
Dve roki sta me vrgli na tla in videl sem, kaj me čaka:
Zadel sem v rojaka in ga raztreščil. Bel je bil in brez krvi —
z ognjem so mu v čudnem poslopju vzeli življenjske moči!

Ko je solnce spet vstalo, se mi je prevzetno smejalo:
na vozu sem bil bel, bel in zadnjo pot šel —
gorák, da sem pokal in stokal po vodi.
Voz je obstal. Ugledal sem jamo, v njej vodo. Tiha in
mirna je čakala name, da me objame in dá usodi.
Padel sem vanjo.
Zdaj jo srkam fffffuuuuuu, kmalu počim glasno
in nič več me ne bo, še spomina ne na obliko nekdanjo.
Konec! V onemogli jezi ugašam — a ne jezim se nad solncem
in ne nad vodó — človek, uuuu, človek!

GOLOB.

PROF. FR. PENGOV.

Kdo ne pozna Rafaelove sikstinske Madone? Ali se pač nahajajo na svetu žene, tako idealno plemenite v vsakem oziru, kakor jo kaže ta slika? Komaj, kaj ne? Pa kako je mogel vendar Rafael ustvariti tako sliko? Umetnik sam je pripovedoval nekoč, kako da je nastala podoba. Skrbno je opazoval mnogo mater, na vsaki je našel kako lepo in plemenito potezo. Kakor čebela sladki med, tako je zbiral Rafael vse te lepote in jih strnil v eno samo edino sliko svoje vrste.

Naša želja je — si parva licet componere magnis — podati idealno sličico najnežnejše domače živali, ki ne pozna zvitoosti kače, ampak nam jo stavi knjiga vseh knjig za zgled le vsled njene priprostosti. Že očaku Noetu je opravil golob idealno službo, ko mu je sporočil z oljčno vejico, da že zelenijo vrhovi dreves. Hebrejskim pesnikom je golob urna ptica, ki reže nebesne prostore: »Kdo mi da peruti, kakor golobu, da bi zletel in počival?« (Ps. 55, 7.) — In res je golob v vsem svojem dejanju in nehanju pravi letalec, ne tekač, brodnik ali plavalec. Kakšno veselje mi je bilo mlademu dečku opazovati novokupljene golobe, ki smo jih imeli dalj časa zaprte, ko so se izpuščeni dvigali v višavo in risali velike kroge okoli domače hiše in vasi. Po dolgem, lenem miru — kako jim je letanje nujna potreba in veselje!

Pa kje naj začnemo opisovati goloba, ko poznamo danes nad 20 vrst in med temi zopet čez 120 pasem? Enemu morda ugaja golob-golšar, ki prevzeta po dvorišču s svojim velikanskim golžunom, drugemu je povšeči turški golob z močno razvito koraljno voščeno na kljunu in z velikimi rdečimi kožnatimi gubami okrog oči; lepi so ovratničarji, ki razprostirajo repna peresa v široko pahljačo nalik divjemu petelinu, ko poje; prekucuhi imajo čudno posebnost, da prevračajo med letom kozolce po zraku kakor mojster-aviatik Pegoud; golob-bobnar ima do prstov

pernate krake, pajčolančniku pa stoji perje na temenu pokoncu, kot bi nosil meniško kuto. Med vsemi, deloma bizarnimi golobjimi pasmami pa nam je simpatičen po svojem idealnem namenu golob-pismo- noša z belo voščeno in golimi trepalnicami. To je njegov splošni znak, sicer pa najboljši pismonoše nimajo nikakih posebnih telesnih odlik, niti kake posebno izrazite barve, kakor jih sicer lahko opazuješ na perutninskih razstavah.

Po skalovju ob Sredozemskem morju gnezdi divji zarodnik vseh golobov, Columba livia; tu na jugu naše domovine je bilo in je še mnogo ljubiteljev goloba-pismonoše. Tak je bil pred leti tudi g. Vojnovič, hotelir in lastnik obsežnih hlevov v Trstu. Klub ondotnih športnikov, ki so se pečali z vzgojo golobov-pismonoš, je ravno pripravljaval prvo letalno tekmo v sezoni in tudi naš hotelir je imel pripravljeno lepo krdelce kakih 50 mladih živali za turnir.

Veliko je bilo življenje nad hlevom, kjer so še ne leto stari golobje pričakovali z votlodončimi »gru-u, gru-u« in močnim vršanjem bojaželjnih kril, kdaj da se jim odpro vrata na cesto slave. Sicer so se poskušali že večkrat na krajše razdalje, a doslej še vedno v družbi starejših golobov. Danes pa so imeli nastopiti prvič samostojno. Za izletišče je bila določena Vipava v sosednji Kranjski, kar ni ravno malo za prvo samostojno vajo.

»Na ta način,« mi je zatrjeval g. V., ki me je bil povabil na današnje slavlje, »porujemo plevel in izločimo slabiče; le dobre ptice izvrše svojo nalogo in le takih si želimo nazaj.«

Da je bilo zanimanje za tekmo še večje, so zložili klubisti skupaj večjo vsoto denarja in stavili vsak na določeno žival. Čigar golob bi priletel prvi ne samo v mesto, ampak tudi v domači golobjak, ta dobi celo stavbo. Kot dobri »pismonoše« se dajo namreč rabiti le živali, ki prilete

neposredno in natančno nazaj v stan, iz katerega so bili vzeti, oziroma v katerem so bili rojeni ali so gnezдили v njem. Zvestoba do male rodne hišice in zmožnost, najti jo nezmotno, sta gotovo poleg brzine glavni lastnosti, za katerima stremlji golobar. Znanost polaga čudoviti čut za smer v koščice ušesnega blodišča ali labirinta. Visoko razvito je to čutilo pri golobih, dasi imajo v pticah selivkah mogočne tekmece in tudi med malimi žužki najdemo pri kozokrilcih junake, ki prej prekašajo goloba, nego zaostajajo za njim. Precejšnja žmula na vsaki strani glave in krasne, krepke peroti so edino vnanje znamenje dobrega pismoñoše. Notranji ogenj in telesne zmožnosti pa pokaže golob pri praktični skušnji.

Bilo nas je radi kontrole več prič na obširnem hlevu, kjer se je duh po konjskem amonijaku popolnoma umaknil sladkemu kumarinovemu vonju sena. Radi večje gotovosti smo pustili odprto eno samo lino (izletnico), pripravljeni, da jo zapremo za prvim došlecem.

Kakšno razburjenje da vlada ob podobnih prilikah, veste; saj požene celo umetno s kvartami zapaljena vročnica, kjer frčijo le papirnate figure in gre kvečjemu za par kronic, udeležencem večkrat vso kri v glavo. Že prej me je bil opozoril tovariš:

»Ob 8. pripelje 'avto' živali v Vipavo, do 2. se odpočijejo in napoje, ob 2. jih izpušče in ob pol 3. morajo biti tu! toda pazil! Prišli bodo kot viharji vrtinec. Komaj jih boš ugledal, preden bodo v golobnjaku.«

In res, ob določeni uri je opazilo neko sokolje oko na severovzhodnem obzorju bel oblaček.

»Pozor — prihajajo!« je zaklical bistroid. Kot strelomite ladvice, kot bliski drsijo oblaki nad strehami, in par sekund potem, ko smo jih ugledali, so doma. Piskajoč je priletel prvi tekmeček v modri opravi, napravil znaten vetrec in izginil v golobnjaku. Komaj smo zaprli lino, že so se razlegali številni glasovi: »Triglav, Triglav! Saj smo vedeli! Šele štiri mesece je

star in že zmagovalec! V resnici, pravi bisser je to!«

In gospodar Triglavov je poskakoval samega veselja, ne toliko zaradi dobljene stave v cvenku, kolikor od veselja nad svojim golobom.

Golob je popil nekaj kapljic vode in se podal h koritu za krmo. Od tržaškega kluba je dobil v priznanje srebrn obroček na nožico z letnico »1912 — I.«. Izmed 50 golobov se je vrnilo iz Vipave le 40 živali; to je nekako normalno število. Nekaj ptic je bolj slabotnih, da zaostanejo, druge zopet imajo manj razvit lokalni nagon in se razkrope na vse strani po tujih golobnjakih. S takim izločevanjem (selekcijo) se da kakor v ratlinstvu tako tudi v živalstvu seveda pasma znatno izboljšati. — Odslej se je pričelo redno treniranje golobov. Dan na dan so jih pošiljali z železnico ali parobrodom ali bencinskimi vozili 30 do 40 km dalje proč od mesta, vsak dan na drugo stran, dokler niso poznali dežele kakih 200 km naokoli. Od 50 golobov jih je preostalo čez nekaj tednov le še kakih 20, kajti ostre skušnje pometajo močno in ne odvedejo le slabih in nesposobnih ptic, ampak tudi vse one, ki jih zadene bolezen ali nesreča ali ki se pred poletom premočno nasitijo. Med izvoljenci je bil marsikak lep eksemplar s širokimi prsi, bleščečimi očmi in dolgimi krili, pripravnimi za najhitrejši let v plemeniti službi; kajti njihova naloga je, biti človekov sel v slučaju skrajne sile.

Tako je bilo na primer v veliki vojski Francozov leta 1870. Le s pomočjo golobje pošte so mogli občevati oblegani Parizani s svojimi zavezniki in sodržavljani po provincijah. Ob meglenih dneh in v dolgih temnih nočeh peterih zimskih mesecev, kar je trajalo obleganje, so spustili v Parizu skoro vsako noč zrakoplov kvišku, v katerem je bilo poleg ljudi, časopisov in pisem večinoma tudi po nekoliko golobov-pismoñoš. Večina onih balonov je dospela kje daleč proč od Pariza na zemljo in se otela čuječnosti oblegovalcev. Golobe so pošiljali spločetka takoj v Tours, in ko

so dobili to mesto Nemci v pest, pa v Poitiers. Semkaj so pošiljali tudi vsa poročila, namenjena vladji ali zasebnikom v Parizu.

Vsa ta poročila so sestavili najprej v obliki časopisa, jih pomnožili svetlopisno in nato pomanjšali v neznansko majhnem merilcu. Sprva so tiskali, oziroma fotografirali poročila na fin papir, pozneje pa na posebno preparirane kožice, tako lahke, da jih 18 ni tehtalo niti pol grama. Večje število takih liliputanskih minucijoznih časopisov so zvili skupaj, jih potisnili s pesresno cevko in zapečatili; s svilen nitko so pritrdili tak zvitek na srednje repno perjo golobovo in ga izpustili. Čim važnejša so bila poročila in čim več žive zaloge je bilo iz Pariza pri roki, toliko več golobov so spustili naenkrat, časih po 6, po 10, pa tudi po 30 s popolnoma enakimi poročili; vsaj nekateri so vselej srečno dospeli v Pariz. Tam so jim odvzeli depeše in jih nesli na višji poštni urad. S pomočjo fotografskih aparatov so spiske zopet toliko povečali, da jih je bilo lahko čitati, potem pa so jih izročili osebam, ki so jim bili namenjeni. Tako so kljub čuječnosti nemških čet vedno vedele oblasti po provincijah, kaj da se godi v prestolnici, in vlada v Parizu je bila poučena o dogodkih v ostali državi. Tekom petih mesecev obleganja so izpustili kakih 300 golobov proti Parizu, od katerih jih je nad 70 dospelo srečno do cilja, torej približno četrtnina; prinesli so Parižanom okrog 115.000 depeš.

Vsled pridobljenihkušenj so se zavzele tudi druge vojaške uprave za krasne krilate poslance in jele z vnemo gojiti golobepismo.

Francoski golobjepismoše so nekoliko večji od naših navadnih golobov, merijo kakih 35 cm in tehtajo pol do tričetrt kilograma ter so zelo podobni divjemu golobu, le da njihovo perje ni sivo-modro, ampak temno-rjavo ali popolnoma črno.

Gospod Vojnovič in drugi klubisti v Trstu so imeli različno barvane živali; večinoma so bile bele, modre ali rjave, toda vsako izmed potrjenih je dičilo žarno oko,

junaške peroti in žmulasta izboklina ob ušesu, najboljšje znamenje za golobapismo.

Prvi med vsemi je bil naš Triglav. Dočim se v miru in na tleh ni ločil od tovarišev, pa je pokazal v zraku vso svojo vrliino. Čim so odmaknili zapornico pri golobnjaku, je bil Triglav vselej prvi zunaj, se je dvignil visoko pod oblake, kakor bi se hotel odtegniti vsem krajevnim vplivom, je našel po nagonu (instinktu) pot proti domu in jo tudi preletel, ne da bi se dal ovirati katerikoli mameči vabi tovarišev, lakoti ali žeji.

Že čez par mesecev se je ponudila Triglavu prilika, pokazati svoje čudovite zmožnosti. Najbolj težavna pot za ptice je pot preko nevljudnega oceana, kjer ni nikakih kažipotov, kakor na kopnem. Najhuje je seveda na brezdanjem morju ob megli, ko ne vidiš niti solnca in je nimaš tudi najmanjše stvarice, ki bi ti mogla služiti za orientacijo. Toda kadar zapusti krilatega brzosela vse, oko in uho in ves svet, ostane mu še nekaj, in to je njegova moč, ostane mu še prirojeni, od Stvarnika mu vdahnjeni čut za smer. Tega more zmanjšati in ovirati edinole bojazen in strah, in zato mora biti pod plemenitimi krili sicer malo, a močno srce. Lloydov parnik, ki je jadral proti Mali Aziji in imel postajo v Balearih, je vzel Triglava in še dva druga tovariša na krov. Kadar bo izginila suha zemlja izpred oči, je imel nalogo izpustiti golobe. Toda ravno takrat je nastopila gosta megla, tako da si jih niso upali izpustiti. Parnik jih je odpeljal s seboj, da jih izroči prvi ladji, ki jo sreča in pošlje po nji domov. Ko pa so bili že kakih 10 ur na morju, se pokvari stroj, nad vodovje se vleže meglena tema in kakor nezmožna orehova lupina se je zibal parnik po vodi sem in tja. Otožno je vriščala parna piščalka v brezupno, gluho morsko praznoto; z istim uspehom bi bil kapitan dal lahko razobesiti prapore za klicanje pomoči.

V tej stiski se spomnijo golobov. Urno napišejo prošnjo za pomoč in jo pritrdijo

na repno pero prvemu, Danica je bilo ime golobici. Vrgli so jo v zrak in ptica je odletela. Čez pol ure so odpravili drugo, najkrepkejšo žival. Zletela je kvišku, toda v trenutku se je vrnila in se vsela na bližnje rahno. Jadna je bila podoba tega pismo-noše, ki ga je bil strah tako prešinil, da se ni dal na noben način prisiliti, da bi bil zapustil brod. Dal se je prijeti vsakemu in sramotno vtakniti v kletko. Prišel je na vrsto Triglav, najmanjši in najneznatnejši med tovariši. Mornarji so sicer brali na nožici letnico in ime, a to jim ni dajalo nobenega zaupanja v ptico, le častnik, ki

ne razločijo s čudovitim svojim teleskopom kakih predmetov, ki jim povedo smer, v kateri naj jo udarijo. Ravno nasprotno pa ravna golob, ki ga spustiš iz zrakoplova. Dolgo časa se spušča perpendikularno navzdol, nato jame orisavati vedno širše črte zavojnice in se spušča toliko časa doli, dokler se ne izpozna v okolici toliko, da more naprej.

Naš mali Triglav, oropan vseh čutov, razen enega samega, se je prepustil le-te-mu popolnoma in brez vsakega pridržka. Njegov polet je bil vsled tega brez napa-ke, kakor najboljša igla magnetnica, ki ne

V KAPITOLIJSKEM MUZEJU: PORTRETI IMPERATORJEV.

je držal goloba, ko so mu privezavali poročilo, je opazil, da bije njegovo srce znatno mirneje nego krepkemu bojazljivcu v kletki.

Poročilo je slulo:

»Merkur« — v petek ob 10. uri dopoldne. 300 km od Trsta polomili stroj, brez pomoči tiramo po megli. Pošljite čimprej pomoči! Vsako minuto zategnjen in precej nato kratek, presekani brlizi.

Kapitan.

Triglava so vrgli z važnim poročilom kvišku. Zakrožil je parkrat okoli ladje, se dvigal v vedno večjih krogih više in više in izginil mornarjem izpred oči. Tako rav-najo sploh golobje-pismo-noše; dvigajo se najprej v silno višavo nad mestom, kjer si jih izpustil in krožijo morda dotlej, dokler

pozna strahu pred dežjem in viharjem, ne dvomov. Že čez dobro minuto potem, ko je bil zunaj svoje kletke, je frčal nalik solnčnemu žarku naravnost proti golob-njaku, kjer je bil rojen, edinemu kraju na-sproti, kjer se je čutil zares popolnoma srečnega.

Vojnovičev sluga Bepo je imel opravi-ti ravno pri golobnjakih, ko završi po zraku rezek pisk golobjih kril in se zaka-di modrikast plamen proti kotličku z vo-do. Začuden ga pozdravlja Bepo:

»Ti si, Triglavček, ljubček moj? Od-kod si se neki vzela? Pokaži vendar!«

Urno je pogledal na uro in si zapisal čas: 2. ura 40 minut. Opazil je takoj pisem-ce na repu. Poriniti zapornico preko line,

vreči preko goloba mrežo in mu odvzeti pisemce, je bilo delo nekaterih trenutkov, naslednjo minuto pa je bil že z depešo na potu proti glavni Lloydovi pisarni, veseleč se lepe napitnine. Tam so mu povedali, da je preletel Triglav 300 km dolgo pot skozi meglo nad morjem v 4 urah in 40 minutah, in čez eno uro je bil že na potu možni Lloydov parnik.

300 km v megli preko morja v 4 urah in 40 minutah — to je bilo pač znamenito delo; 64 km na uro. Dogodek so notirali v registru golobarskega kluba in vtisnili z neizbrisljivo tinto tozadevni zaznamek Triglavu na snežno-belo prvo letalno pero v desni peroti.

V normalnih razmerah, ob lepem vremenu in pri jasnem dnevu je seveda hitrost golobova še znatno večja, naraste celo do 110 km na uro. Da se malce orientujemo o brzini živali, pomislimo sledeča dejstva.

Konj preteče v sekundi 1 in dve tretjini metra, na dan $67\frac{1}{2}$ km, dobra letavka med pticami pa preleti pri srednji hitrosti 10 in četrt m na 1 sek., 405 km na dan. Golob-pismonoša je priletel iz Pariza v Lüttich v 3 in četrt uri, to je 150 km daleč, torej 11 in eno tretjino m v 1 sek. Izmed 56 golobov, ki so jih izpustili v novembru leta 1828. v Londonu ob 4. uri 34 minut zjutraj, je došel eden že ob 10. uri 25 minut v Lüttich, preletel je torej 75 km na uro ali nad 18 m v 1 sek., in to je povprečna brzina najboljših golobov - pismonoš. Različne so brzine ptic, ki jih imamo v

srednji Evropi kakih 380 vrst, na zemlji pa čez 7000. Hudournik preleti 405 km na uro, navadna lastovica le 135 km, skobec in podobne ujede imajo 225 km povprečne hitrosti na uro. Sokola francoskega kralja Henrika IV., ki je ušel iz Fontainebleaua, so čez 24 ur ujeli na otoku Malta, ki leži 2295 km proč; ker je ptica med potom gotovo počivala, najbrže tudi lovila in se gostila, je morala pač urno jadrati. Orel preleti v 1 min. 1416 m. Ko je obiskal slavni Aleksander Humboldt visoki Chimborasso, je ugledal kondorja v višini 11.300 m; bila je videti le majhna pičica, ki se je pa spuščala z neznano hitrostjo, ki je nalik prostemu padu vedno naraščala, navzdol in se vrgla čez nekaj trenutkov na svoj plen.

Ko je zamrznil kapitan Roß s svojo ladjo v severnem ledenem morju ob severni obali Amerike, je spustil več golobov, ki so našli izredno dolgo pot nazaj in dospeli srečno na Angleško.

Kako da se morejo izpoznati živali v tako zagonetnem problemu, bi nam bila uganka, ako bi ne vedeli iz skušnje, da najdejo naše ptice-selivke vsako leto pot skozi vso Evropo, posamezne celo do skrajnega juga Afrike in zopet nazaj in se prikažejo redoma vsako pomlad v svojih dobro skritih lanskih gnezdi. A ptica se izpozna s svojim kompasom na svojih čudovitih potih še mnogo sigurneje, nego najmodrejši kapitan sredi učenih znanstvenih aparatov ali moderni rokodelski pomočnik na državni cesti z brezštevilnimi napisi in kažipoti.

ARTEMIDORUS — MIRAMAR.

DR. J. SAMSA.

Dober potopis se lahko bere, a težko piše. Za to trditev imam več dokazov. Prvič: Ta panoga slovenskega slovstva je zelo široka; že ob Erjavčevem času je kar deževalo slovenskih potopisov — povečini zelo pustih; zato si šegavi Erjavec ni mogel kaj, da se ne bi bil ponorčeval iz teh potopiscev s svojim »Potom iz Ljubljane v Šiško«. Če Vas opozorim še na zname-

niti potopis Levstikov »Popotovanje od Litije do Čateža«, je pač jasno, da v tej smeri slovenske literature ne kaže iskati slave in priznanja, še manj pa — honorarja. Drugič: Potopisec ima toliko tvarine na razpolago, da se včasih res ne more odločiti, kaj naj pove na tem ali onem kraju; vsega, kar bi lahko povedal, ne sme: n. pr. kdaj je šel spat v hotelu

Bellevue, koliko je dal napitnine vratarju; torej mora izbirati, in tu se začenja težava: moral bi biti umetnik priznanega imena, da bi si smel prav na tihem laskati: »Dolej sem še vedno zadel to, kar razvaja nemu občinstvu na potu ugaja.« Še večje pa so te težave za potopisca, ki vodi svoje čitatelje po starodavnih potih, ki se komaj še poznajo, ter jim razkazuje porušena mesta in podrta svetišča. Potopisec starega sveta mora svoje spremljevalce voditi po redkih, večkrat zabrisanih sledovih, ki so se ohranili iz starodavnosti. Tako potovanje je sicer zanimivo, ker nudi neposreden vpogled v nekdanje življenje in bitje — človek je vedno najzanimivejša stvar na svetu, — a je tudi težavno, težavnejše kakor po moderno tlakani cesti ali celo po brzokolesni železnici. Vodnik se boji, da se mu popotniki ne bi ustavili v sredi potoja, ga nezaupno pogledali in rekli: »Je-li to v resnici prava pot? Kam pa pridemo pravzaprav v tej smeri?« Potopiscu starih krajev bi se utegnilo tako goditi, kakor se godi še danes staremu potopiscu Grške, Pavzaniju. Mož je v debeli knjigi »Pot po Grški« (*Περίηγησις τῆς Ἑλλάδος*) opisal vse, kar se mu je na Grškem zdelo spomina vredno. Popotniki, ki so romali križem stare Grške, so dolgo časa slepo verjeli temu staremu Baedekerju. Kar se začne v glavi sivolasnega filologa Wilamowitza dvigati tista strašna kača, ki zastrupi vsako ljubezen in zaupanje, — dvom. Mož je obdolžil starega potopisca, da je površen in nezanesljiv, da ni vsega videl, kar opisuje, itd. V svetu filologov je završalo in pohujšanje v dolini šentflorjanski je bilo veliko. Tako stara mamka Historia z nehvaležnostjo plačuje trud svojemu sinu; toda: Historia vitae magistra — zgodovina uči. Ergo.

Vseh teh in še drugih težav se pisec teh potopisov dobro zaveda; toda v zadnji številki »Mentorja« je na belem tiskana črna obljuba, da se ta mesec vkrcava v Trstu. Obljuba pa dela dolg; »dolga in greha« — tako so me mati učili, ko me je uka žejala gnala od doma — »se varuj!«

Ta materin opomin in pa dejstvo, ki ga izpričujejo izkušeni potovalci, namreč, da je maj najugodnejši čas za potovanje na jug, morda nekoliko odtehta zgoraj navedene pomisleke. Torej z Bogom, domačija; z Bogom, sedanjost! Potopiva se v — »Triest, Trieste« naju v tem trenutku vzdrami iz sentimentalnega poslavljanja strojno-službeni glas sprevednikov. Majestetično se ustavi utrujeni brzovlak. Prtljago in sama sebe izročiva vozu hotela Balkan; tu se otreseva železniškega prahu ter jo mahneva po mestu. Kam? V staro ali novo mesto? Kot zagrizena »laudatores temporis acti« in pa, ker govoto veš, kaj je v Trstu po sredi — če pa ne, ti povem, da četrtek, kakor pri nas doma — ubereva smer proti staremu mestu. Tukaj naju zlasti zanima stara častitljiva stolnica sv. Justa — San Giusto. Srednja Evropa hrani samo še dve tako dragoceni zgodovinski svetinji, baziliko v Akvileji in prastaro katedralo v Poreču. Na tem mestu, kjer danes sv. Just prestoluje, je stal v rimskem Artemidoru — pozneje Tergeste — ustanovljenem še v 2. stoletju pred Kr., poganski tempelj. V 4. stoletju je bila sezidana bazilika sv. Justa. V 6. stoletju so Tržačani sezidali zraven te cerkve krstno kapelo (baptisterij) in še drugo cerkev v bizantinskem slogu s kupolo. V 14. stoletju pa so vse tri stavbe združili v sedanjo stolnico. Poslušajva, kaj nama pove ta nema priča preteklosti. V spodnjem zidu pročelja vidiš grobne kamne vzdane, stebri pri glavnih vratih so iz stare rimske grobnice družine, ki se je pisala Barbius, nad njimi so trije bronasti doprsni kipi: tale na levi je papeža Pija II., na desni cesarja Friderika III. in Karla VI. Stopiva nekoliko nazaj, da vidiva še više, zvonik. Sezidan je l. 1337. Na njem vidiš korintske stebre iz rimskega svetišča in kip sv. Justa, ki od tu s svojega visokega stala ščiti mesto. Vstopiva! Skrivnostni polmrak preteklosti in tajna tišina božje pričujočnosti naju obda. Pozdraviva najprej Njega, ki tu prebiva, revnim zemljanom na razpolago, v tihi samoti, v sredi hrupnega in

šumnega primorskega mesta. Medtem so se najine oči prilagodile poltemi. Štiri vrste stebrov dele baziliko v petero ladij; kapitelji so deloma korintski, deloma romanski; stene so pobeljene. Stopiva proti velikemu oltarju v apsidu (polkrog za oltarjem). Tu vidiš krasne mozaike (iz raznobarvenih kamenčkov sestavljene slike): za oltarjem sv. Justa na desni je upodobljen Kristus, njemu ob straneh mestna zavetnika sv. Justus in sv. Servulus; na desni preblazena Devica med sv. Gabrielom in Mihaelom (iz 12. stoletja), spodaj 12 apostolov (iz 7. stoletja). Stopiva še v kapelo sv. Karla, zadnja je v drugi desni ladji — tu so pokopani starejši udje španske kraljeve rodovine Burboncev. — Tako se je v baziliki sv. Justa strnila poganska in krščanska kultura, material poganske kulture je v službi krščanskega duha. Ta bazilika je kakor meteor, ki je padel iz daljnih svetov v mesto, za katero se borita jug in sever.

Nasproti baziliki na nekdanjem pokopališču stoji »museo lapidario«. Tu posetiva nagrobni spomenik (kenotaf) znamenitega nemškega arheologa Winckelmannna, ki ga je 8. julija l. 1768. vkljub svojemu priimku umoril v Trstu Francesco Arcangeli (Lucus a non lucendo!).

Auri

sacra fames, quid non mortalia pectora cogis!

Kleta

želja zlata, kako daleč človeško srce ti zapelješ!

Od tukaj te, mladi prijatelj, peljem k drugemu spomeniku prerano umrlega življenja, ki je veliko veličastnejši kot Winckelmannov, a tudi mnogo bolj tragičen, — v grad Miramar. Skozi slovensko vas Barkovlje naju pot ob morju v poldrugi uri pripelje do krasnega cesarskega gradu, zidanega v normanskem slogu. Sezidati ga je dal v letih 1854—56 nadvojvoda Maksimilijan, ko je stopil kot kontreadmiral v avstrijsko mornarico. 10. aprila 1864 je tu sprejel mehikansko cesarsko krono in se na fregati Novari odpeljal v Mehiko. Tedaj si pač ni mislil, da ga bo ista Novara čez tri leta prinesla

po isti poti nazaj — mrtvega. Padel je kot žrtev revolucije.

Priglasiva kastelanu svoj vstop! Iz vestibula naju pelje v krasne sobane prvega nadstropja; v pomladnih mesecih stanuje tu navadno prestolonaslednik Franc Ferdinand. Knjižnico krasi štiri sohe: Dante, Goethe, Shakespeare (izg. Šekspir) in Homer. Zraven je majhen pisalni kabinet, posnet po kabini, v kateri je bival Maksimilijan na Novari. V drugem nadstropju vidiš v veliki prestolni dvorani alegorično sliko: apoteoza cesarja Karla V. Tu je tudi dragocen kabinet nesrečne vdove Maksimilijanove, cesarice Charlotte, ki se ji je po njegovi smrti omračil um. V drugem salonu vidiš pisalno mizo druge nesrečnice iz naše cesarske rodovine, Marije Antoinette, hčere Marije Terezije in soproge francoskega kralja Ludovika XVI. Tudi ona je padla kot žrtev nenasitne hidre, revolucije, pod giljotino 16. oktobra 1793. — Tako nas tudi Miramar, kjer se je naravi in umetnosti pridružilo še bogastvo, da ustvari ljudem prijetno bivališče, — tudi ta biser ob Jadranskem morju nas spominja pesnikovih besedi:

Was ist der Erde Ruhm? — Ein Schatten;

Was ist der Erde Glück? — Ein Traum.

Iz žalostnih spominov preteklosti naju zbudi kastelan, ki nama pokaže pot v — prekrasni grajski park. Narava, prikrojena od umetne človeške roke, nama nudi zopet prijeten trenutek sedanjosti. Kastelan se odstrani, ko mu dava običajno nagrado; sama sva. Zdaj pa, kamor hočeš, po tem ali onem potu; lahko občuduješ bujno rastlinje ali predore ali votline, ali pa človeško umetnost, ki je znala suhemu, prazenemu kraškemu svetu izvabiti toliko raznovrstnega življenja. In nehote ti prihaja na misel Schillerjev slavošpev umetnosti:

Im Fleiß kann dich die Biene meistern,
In der Geschicklichkeit ein Wurm dein Lehrer sein,
Dein Wissen teilst du mit vorgezogenen Geistern,
Die Kunst, o Mensch, hast du allein.

Glej, pred kapelico sva; notri je križ, rezan iz lesa fregate »Novare«; pogrebna

ladja Maksimilijanova je dala tu spomenik njegovi svakinji cesarici Elizabeti, ki se je l. 1898. ob genfskem jezeru zgrudila pod bodalom anarhista Lucchenija.

Le križ nam sveti govori, da vid' mo se
Nad zvezdami.

Toda čas je, da se posloviva od Miramara; solnce se bliža zatonu. Morda še nisi videl najkrasnejšega prizora v naravi: solnčnega zahoda na morju. Mahniva jo zopet po cesti nazaj proti Trstu. Postojva! Solnce se že dotika morske gladine: Kakor bi bilo na milijone demantov posejanih v morsko njivo, tako se drobe in svetlikajo solnčni žarki v morju. Zdaj zdaj se bo solnce skrilo za neizmerno morsko zagri-

njalo, še en majhen obroček — in ni ga več, samo dolgi ognjeni polumeri solnčnih žarkov se še vidijo; zdi se, kakor bi prihajali izza mejá večnosti. — A solnce še vzide čez nekaj ur in morda bo še krasnejše, kakor je bilo danes. Kadar pa zaide naše življenje, zaide za vselej, ne prikaže se to stran večnosti več. Pravijo, da se pred smrtjo bliskoma razsvetli človeku spomin, da vidi dejanje in nehanje vsega svojega življenja. Prijatelj, ko bo nama zahajalo solnce življenja k večnemu počitku, se bodo li tedaj žarki najinega življenja svetili v najini zavesti, kakor se svetijo solnčni demanti v morski površini?

Bog daj!

KROPARČEK.

P. BOHINJEC.

Kadar je prišel v vas Kroparček z velikim košem in velikimi brkami, je vselej poprijel otroke nekaj strah. Zakaj niso bile mačje solze, srečati tega v obraz začrnega možička, ki je migal z ramama, da se je koš potresal, obračal sive, drobne oči, kakor bi vedno nekoga iskal, hodil po cesti v krtice, kakor bi koša lovil. Kaj pa šele njegove dolge brke, ki so molele vsako stran ust navzdol, kakor dva popkarja.

Sicer Kroparček ni bil nevaren človek kakor nihče, ki prosi od hiše do hiše vbojajme. Ali če je bil otrok poreden, Kroparček ni poznal šale. Pomagala ni ne prošnja ne obet, ne kropilo ne kadilo, ako je Kroparček hlastnil po otroku in ga del v svoj trdo spleteni koš. Postavil je čudni možiček svoje krevljaste noge še bolj na odprto polje, potegnil kuštrastega nepokorneža za lase in telebnil v svoj odprti koš, ki ga je hitro zaprl z lesenim pokrovom. Ko se je Kroparček že za dober kobalj naprej pomaknil, takrat šele so se odprle otroku v košu usta na stežaj in zaprti poniglavcec se je drl tako, kakor bi ga že Kroparček na meh drl.

»Vidiš, fantek, tako se krevlja zadene ob burklje!« je imel Kroparček navado

reči, ko je spet koš postavil na tla in odprl pokrov.

Krevsov Mihec se je skobacal iz koša, kakor bi mignil, in za pečjo premišljeval, kako se je zadela krevlja ob burklje. Tiho je sopel in le počasi je spuščal sapo od sebe, boječ se, da sapa ne pride Kroparčku na ušesa.

»Vidiš, Mihec, kako je dobro, če otrok rad uboga. Ko bi bil drva nosil iz drvarnice, kakor sem ti ukazala, namesto da si po cesti letal in za drugimi kamenje lučal, pa te ne bi bil Kroparček dejal v koš. Le meni se zahvali, da te je izpustil, ker sem prosila zate,« je govorila mati skesanemu Mihcu.

Ta je hvaležno pogledal materi v oči, a iz glave si ni mogel izbiti misli, zakaj ga je mož v košu primerjal burkljam?

»Mama, zakaj naj sem jaz burklja?« je vprašal.

»Ker si poreden. Porednež je vsak burkljež,« odvrne mati.

»Kleščman ima tudi burklje. Ali je kleščman tudi burkljež?« vpraša spet Mihec.

»Kleščman ali rogač je šele pravi burkljež, ker prijema.«

»Kaj ne, če bom priden, bo pa Kroparčka prijel kleščman.«

»I, seveda; za krevljo ga bo prijel,« odgovarja mati smejoč se zvedavemu Mihcu.

* * *

Odslej je Krevsov Mihec Kroparčka opazoval z velikim strahom. Če se je pokazal pri durih, je bil Mihec takoj za pečjo ali v kamri. Ako ga je zagledal pri vežnih vratih, je stekel hlastoma po stopnicah pod streho. Ako ga je videl na cesti, je spet zbežal, kakor bi ga veter nesel in se skril za sosedovim podom. Vendar je Mi-

vzročena po materi, ni njegova sicer bistra glavica še premlela resnice, da je poleg matere še kaka druga oseba, ki naj mu vzbuja spoštovanje, ljubezen in pokorščino. Mihčeva duša je spleta la maščevanje. Čemu naj bi ta možiček s košem in kropcem strašil otroke po vasi? Ali ne bo ustregel tudi materi, ako mu zagode ali zabeli kakšno tako, ki bi neljubega gosta pogrela do srca in zbodla do kosti?

Mihčeva domišljija je prekosila razum.

* * *

Pod Lovračevim kozolcem so se otroci igrali »buče«. Sedali so v naročje drug

GRŠKA DELAVNICA (KIPARJI).

hec koval vse drugačne naklepe, kakor jih je kazal na zunanje. Na videz se je bal Kroparčka, bal njegovega koša in svržastega kropca v žilavi roki. Ali v duši mu je ostal spomin na njegov koš, v katerem se je kotilil kakor mlad pujs, ki mu povežejo noge. In ta neprijetni spomin je Mihec potiskal k tlom, da ga ne bi več budil, potiskal ga toliko časa, da ga je spravil tja doli do žolčnika, koder se nabira jeza in maščevanje. Kakor ni odpustil sosedovemu Tončku, ki mu je pozimi vrgel kepo v hrbet, dokler mu je ni vrnil v glavo, da mu je klafrnico zbil s temena, tako tudi ni pozabil, da ga je Kroparček potlačil v koš. Ni se zavedal, da je bila ta kazen pro-

drugemu in se sklenili z rokami okrog pasu. Vsi so imeli na glavi iz bučnega perja čepice, prepete s špičevjem. V ustih pa so držali iz bučnih trt napravljene piščalke in piskali.

»Ali so že buče zrele?« se oglasi Krevsov Mihec, stoječ sam brez bučne čepice na travi.

»Niso še zrele,« odgovarjajo sedeči otroci in majo z glavami na desno in levo.

»Ali so že buče zrele?« oglasi se drugi Mihec in se smeje trebušatemu poničlavcu, ki ga ni mogel obseči njegov zadnjik.

»Niso še zrele,« odgovarjajo spet otroci po vrsti in se krohotajo, ker ne morejo še zaklicati potrjevalno radi zmešnjave v vrsti.

»Ali so buče že zrele?« povpraša tretjič Mihec s še višjim glasom.

Naenkrat postane vse tiho in zadnji v vrsti se oglasi:

»So že zrele.«

Tisti hip skoči Mihec do prvega v vrsti in ga začne vleči za proste roke. Vsi v vrsti so se držali čvrsto drug drugega in Mihcu se je posrečilo z največjim naporom iztrgati prvega otroka iz rok drugemu.

»Bučo je odtrgal,« vpijejo otroci. Mihec samozavestno prepusti svojo vlogo tistemu, ki ga je iztrgal, sam pa si poišče prostora pod kozolcem, da se odpočije.

Kar zapazi med deteljo, ki se je sušila med latami, nekaj okroglega. Sklone se in zagleda — koš samega Kroparčka. Kakor bi ga gad pičil, tako odskoči in plašno ogleduje koš, pred očmi pa se mu mota podoba Kroparčkova. Kaj če skoči izza detelje in ga spet porine v svoj koš? Ali možička s kropcem ni bilo. Zato se Mihec ojunači in stopi do koša. Glej, glej, poln je bil samih jestvin. Medeni štruklji, rumeni bobi, povita potica, več kosov belega kruha in celo narezani, z mesom natlačeni žlodec in klobasice-krvavice pa jetrnice. Mihec si veselja mane roke, oči se mu poželjivo upirajo v koš in čisto je pozabil vpitja otrok, ki so še vedno trgali buče in se smejali, da se je razlegalo na daleč in na široko.

Tam od vasi pa se je čulo mrtvaško zvonjenje. Mrliča so zagrebali in takoj se oglasi eden izmed otrok:

»Kako zvoní zdaj-le?«

»Pet angelov, le v jamo z njim!« odgovarjajo vsi drugi otroci, posnemaje zvonjenje dveh zvonov.

»Zdaj si bil, zdaj te ni!« oglasi se spet drugi otrok in vsi ponavljajo za njim v najhitrejši naglici.

V tem ko otroci posnemajo zvonjenje, je že začel Mihec izkladati jestvine. Pogledal je košu prav do bubregov in zapazil na dnu tudi steklenico, napolnjeno z vinom.

»Hej otroci, hej!« zakliče Mihec, držeč v eni roki steklenico, v drugi meden štrukelj.

Kakor bi se usula toča, tako so se usuli otroci proti Krevsovemu fantku. Toliko da ga niso podrli. Ali Mihec se je uprl na kozolčeve late, se mastil s štrukljem in tudi pokušal iz steklenice.

»Mihec, še meni malo!« so klicali drugi in steklenica je šla iz roke v roko. Nič niso povpraševali drugi otroci, ali je dovoljeno ali ni dovoljeno, le Mihec je trdil, da je ta izpraznjeni koš last beračka Kroparčka. Otroci so s tem večjim veseljem obirali flancovte in trgali z usti klobasice, kakor bi imeli ljudsko pravo na svoji strani.

Mihec se je oblastno razkoračil pred praznim košem in v tem, ko je otrokom prekipevalo veselje od polnih želodčkov, je vstajala v Mihcu samozavest, da se je pošteno maščeval nad Kroparčkovim košem. Tej samozvesti se je družila misel, da bi se spodobilo, ako se tudi Kroparčkovemu košu nekoliko vrne. Zato oprta Mihec koš in kakor miška pleza po latah vrh kozolca. Tamkaj obesi koš na tramček, ki je nosil strešico kozolca, ter urno spleza na tla.

Velik smeh je spremljal viseči koš na kozolcu. Ali smeh se je spremenil kviškoma v skokonogost. Tam od ceste sem je šel v krtice mali Kropar z butičastim kropčkom. Hitel je, da so se noge razkobalile in pihal je, kakor bi muhe odganjal.

»Kostruni, bučmani, rogači, sam hudo besc vas je obsedel. O le počakajte, saj se še vidimo. Ni še dneva konec in še poje zvonec,« je kričal Kroparček z visokim glasom.

Toda otrok ni bilo. Kakor kafa so izginili in se poskrili v detelji na drugem koncu 20 oken dolgega kozolca. Na tihem so se kahljali in kukali izza detelje za razjarjenim krošnjarjem.

Kroparček je bil na pogrebščini. Seveda brez njega ni minila nobena bogata sedmina. Tako je tudi tisti dan pridno praznil sklede in kozarce, obenem pa poskrbel, da njegov koš tudi ni zeval lakote. Velikrat se je odpravil iz veže, nesoč polno malho pod Čičev kozolec, koder je

shranil v detelji svoj košek. Zdaj mu je dal znanec pogrebek kos kruha, zdaj zopet dobrosrčna pogrebica medeni štrukeljček, pa tudi ostanki v kozarcih so se prelevili v Kroparčkovo dolgovratno steklenico, kadar so bili pogrebci že bolj dobre volje in bolj slabega vida.

»Kam pa greš, Kroparček?«

»Hudo mi je,« odgovori berač z velikimi brkami svojemu sosеду, »in moram iti malo na jasno, da se razvedrim. Od te hiše ne bom nikdar več toliko znosil, kakor doslej. Zakaj, take gospodinje, za kakršno danes žalost zalivamo, nisem našel v treh farah.«

Ali Kroparčku se je dan slabo obnesel. Smešnik Mihec mu je zmešal načrt in znosil svoj žolčni srd nad ubogim malim možičkom.

»Krevlja se je v burklje zadela,« je

kričal Krevsov Mihec od daleč in se ni zmenil za grčavi kropec, ki ga je vihtel Kroparček nad njim. Ali poznal ga ni po glasu. Mihec je imel sedem dlačic na materinem znamenju ob bradi in vsaka je bila drugačna. Zdaj se je držal kislo, kakor bi mu kdo zob rval, zdaj zopet sladko, kakor bi sladki janež jedel. Zdaj je zarenčal z nizkim glasom, kakor bi kužek lajal, zdaj zopet se je drl kakor sraka na veji. Posnemal je tičje glasove, oponašal človeške govorice, na vse zadnje pa se je spozabil tako daleč, da se je postavil na sredo trave in stopal ravno tako kakor Kroparček. Otroci so se smejali na vse grlo, a bliskoma se je smeh obrnil v skokonočnost. Možiček s košem je letel za njimi v vas, toda otroci so bili že vsi doma in so se modro držali kakor le kaj, dokler je Kroparček hodil po vasi. (Konec.)

DROBIŽ

Naloga za risarje. Narišite pravokotni tlak (abcd). (ab) = 5 m in leži frontalno, (ac) = 10 m in leži normalno. Oko stoji 5 m nad (ab) in 4 m na desno od točke (a). Ta tlak potlakajte s kvadratičnimi ploščami, ki leže čez kot, t. j. stranice teh plošč so nagnjene 45° na narisno ravnino; diagonale teh plošč merijo 1 m. Na ta tlak postavite v podobi krepkih vertikalnih premic 3 osebe enake velikosti 1·7 m. Prva stoji na (ab) 1·5 m od točke (a); druga 4 m od (ab) in 4 m od (ac) na desno; tretja pa 9·5 od (ab) in 2·5 od (ac) na desno. Distanca (D) 15 m.

Nalogo za risarje v šte. 6—7. »Mentorja« so prav rešili: G. Sadar Iv., bogoslovec v Ljubljani; Lukec G., VI. r.; Magušar V., IV. r.; Mav Al., III. r. v št. Vidu.

V. Hybášek: Laško-slovensko-nemški glasbeni slovarček. 24 str. Cena 40 h. Slovarček obsega terminologijo za tempo, predavanje, moč tona in drugo, kar se potrebuje pri petju.

Odličen prijatelj rožnega venca. Pokojni nadvojvoda Albreht, zmagalec pri Custozzi, je bil velik in odkritosrčen častilec Matere božje. O tem priča krasno slikano okno stolnice v Lincu, ki ga je daroval. Bil je pa tudi prijatelj rožnega venca, ki so mu

ga na njegovo izrecno željo po smrti ovili okoli rok. — Bilo je v avgustu l. 1887. Na sv. Višarjah je bilo zbrano ogromno število pobožnih romarjev, ki so prišli od blizu in daleč; navzoč je bil tudi takratni celovski škof dr. Kahn z mnogimi duhovniki. Zjutraj navsezgodaj prinese poštni sel telegram sledeče vsebine: »Nadvojvoda Albreht prosi za danes ob 10. uri sv. maše in upa, da do tega časa pride na goro!« Škof je ta dan že od 4. zjutraj spovedoval, a ko je slišal o visokem obisku, je izjavil, da počaka sam s sv. mašo. Ob 10. uri je šel škof, vsi duhovniki in vse zbrano ljudstvo pred cerkev, kjer so čakali napovedanega visokega gosta. Starček nadvojvoda je pa v tem času razjahal, da bi vsaj nekoliko pota prehodil peš, kakor se pravemu božjepotniku spodobi. Videč, da ga vsa množica pričakuje, je bil očitno presenečen. Ko so stopili v cerkev, je šel nadvojvoda k velikemu oltarju, kjer je bil zanj pripravljen klečalnik. Tu je klečal ves čas med sv. mašo, katero je ob asistenci vseh navzočih duhovnikov daroval škof. V rokah je imel rožni venec in jagoda za jagodo se je vrstila med prsti v molitev globoko zatopljenega nadvojvode. Po sv. maši se je zahvalil škofu in med drugim je rekel vpričo vseh duhovnikov: »Pred leti sem hudo zbolel; takrat so hodili sem k Ma-

teri božji vojaki, da bi mi od Boga izprosili zdravja. Zato sem danes prišel sam, da se presveti Devici zahvalim in ji obenem tudi naše dobre vojake priporočim.«

Tragična smrt učenjakova. — Pred kratkim so časopisi poročali o tragični smrti prof. Mercallija, ravnatelja opazovališča na ognjeniku Vezuvi v Italiji. Zvečer je študiral v svoji sobi; med študijem pa je zaspal in v spanju prevrnil gorečo svetilko. Vžgala se je postelja in učenjak je zgorel. — Profesor Giuseppe Mercalli je bil katoliški duhovnik in je slovel kot eden največjih vulkanologov. Rojen je bil 20. maja 1850 v Milanu. Šolal se je v semenišču svojega rojstnega mesta. Njegov profesor fizike, Agostino Riboldi, pozneje škof v Paviji in kardinal, ga je navduševal, naj se posveti naravoslovnim študijam. Dobil je dovoljenje, da je smel poleg svojih bogoslovnih študij obiskovati še predavanja na politehniki. Po dovršenih študijah so ga poslali kot profesorja na gimnazije v Domodono, Reggio-Calabria in končno na Liceo Vittorio Emmanuele v Neapolju. Duhovskemu stanu je ostal prof. Mercalli vedno zvest. Spisal je celo vrsto učnih knjig, posebno iz mineralogije, botanike in zoologije, ki so tudi na državnih šolah vpeljane. Odkar je bil nastavljen v Neapolju, se je posebno marljivo pečal z vulkanologijo in je spisal lepo število strokovnjaških razprav. Habilitiral se je tudi za privatnega docenta vulkanologije na neapoljskem vseučilišču. Šele pred nekaj leti je bil imenovan ravnateljem vulkanološkega observatorija na Vezuvi. V svrhu uspešnejših študij je imel svoje privatno stanovanje v Neapolju po telefonu zvezano z notranjščino ognjenikovega žrela. Zaradi njegove učenosti in delavnosti ga je več akademij izvolilo za svojega člana, med njimi tudi c. kr. akademija znanosti na Dunaju. Sredi dela ga je nenadoma dohitela smrt.

Še nekaj o ministru grofu Zaleskem. Že zadnja številka »Mentorja« je prinesla nekaj vrstic o življenju in smrti tega globokovernega moža, ki je umrl na sveti večer 1. 1913. Naj bo danes še nekaj! Minister Zaleski je bil član poljske kongregacije »Regina Poloniae«, ki je bila 1. 1912. na Dunaju ustanovljena. Ta kongregacija, v katero sta se takoj ob ustanovitvi poleg grofa Zaleskega vpisala še dva druga avstrijska ministra, ima svoje mesečne sestanke v znani kapelici sv. Stanislava Kostke blizu cerkve »Am Hof« (kapelica je predelana iz stanovanja, kjer je svojčas bival sv. Stani-

slav in prejel od angela na čudovit način sv. obhajilo). V kongregaciji je veljal minister Zaleski za enega najboljših in najvestnejših članov. Kljub mnogobrojnim opravičkom se je z občudovanja vredno vestnostjo udeleževal shodov v kapelici sv. Stanislava in skupnih pobožnosti. Kako ljuba mu je bila kongregacija in kako srečnega se je počutil kot Marijin otrok, je pokazal ob svoji smrti. Določil je namreč, naj se na mrtvaških listih izpuste vsi množični blesteči naslovi, le eden naj

LETICIJA BUONAPARTE,
Napoleonova mati.

ostane: »Sodalis Marianus«. Bolj kot to, da je minister, ga je tolažila ob zadnji uri zavest, da je otrok Marijin.

Schoenleben (1618—1681) je bil rojen v Ljubljani, kjer je bil oče župan. Bil je sloveč propovednik in plodovit pisatelj. Valvasor našteva 38 večjih in manjših njegovih del. Slovenski je izdal leta 1672.: Evangelia inu Lystuvi, ki jih je priredil po Hrenu. Bil je stolni dekan v Ljubljani, pozneje pa v Ribnici. Naposled se je službi odpovedal in se popolnoma posvetil znanosti. Svoji slovenski domovini je bil vedno zvest.

LUKA VILHAR

urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 4

priporoča prečastiti duhovščini in slav. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo

priložnostnih daril

kot ure, verižice, uhanke, zapestnice itd. po najnižjih cenah.

Za solidno in točno postrežbo se jamči.

Knjigoveznica ,Kat. tisk. društva'

v Ljubljani

se priporoča :

**v izvršitev vsakovrstnih
knjigoveških del.**

Knjižnicam znaten popust. Solidno delo, zmerno ceno.

I. KETTE

Ljubljana, Franca Jožefa c. 3.

Klobuki, čepice, perilo, kravate, palice, dežniki, galoše, toaletne potrebščine itd. Vsi predmeti za telovadbo, turistiko in drug šport.

Kupujte edino ,Sava'-kremo

(čistilo).

Dobiva se povsod.

Fr. P. Zajec, izprašani Ljubljana, Stari trg 9

priporoča svoj dobro urejeni **optični zavod** kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popravlja očal, ščipalceve itd. izvršuje dobro in ceno!

G. F. Jurásek

uglaševalec glasovirjev in
trgovca glasbil

Ljubljana, Poljanska c. 13.

Velika zaloga prvovrstnih glasovirjev, pianin, harmonijev, gosli, tamburic, kitar, citer in vsega glasbenega orodja. Najboljše strune (Wachold in druge). Zavod za uglaševanje ter popravila vseh glasbil. Jamčim pisмено 10 let. Posojevalnica glasovirjev in harmonijev po najnižjih cenah. — **Dobro blago se samo hvali.**

Zavod za tehnične in elektrotehnične naprave

Koncesionirano podjetje za električne naprave, napeljave električne luči in prenos moči, telefonske, brzojavne in signalne naprave. Dobava in montiranje motorjev na bencin in petrolin ter Dieslovih motorjev. V zalogi vedno v veliki izbiri: elektromotorji, ventilatorji, obločnice, žarnice, telefoni, vsakovrstni instalacijski material, mazilna olja in masti, sesalke, lestenci za elektriko in plin ter sploh vse tehnične potrebščine.

Popravlja vsakovrstnih strojev.

Proračuni na zahtevo zastoj.

Moderna mehanična delavnica.

VOJNOVIĆ & Cie, Ljubljana, Dunajska cesta 22.

K. A. KREGAR

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

**Trgovina z usnjem
na debelo in drobno**

Bogata zaloga raznovrstnega
usnja in črevljarskih potrebščin

Glavna zaloga

Sava-kreme

v korist obmejnim Slovencem!

Trgovina oljnatih barv, fir-
nežev in lakov ter vseh v to
stroko spadajočih
predmetov

Brata Eberl

slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta št. 4

nasproti „Uniona“

Priporoča se preč. duhovščini
in p. n. občinstvu
v vsakem oziru
kot priznana solidna tvrdka

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavb-
nega odbora za zidanje nove cerkve
v Šmihelu pri Žužemberku, da je gosp.

Rajko Sušnik
umetni steklar v Šiški

napravil v imenovani cerkvi enajst
novih oken, krasno in umetno v got-
skem slogu, v splošno zadovoljnost in
po zmerni ceni ter je zato v svoji
stroki vreden najboljšega priporočila.

V Šmihelu, 12. avgusta 1909.

Za stavbni odbor:
Frančišek Gabršek,
župni upravitelj.

**Prodajalna Katol. tisk. društva
(H. Ničman) v Ljubljani**

priporoča svojo bogato zalogo

: šolskih :
in pisarniških
potrebščin

kakor: raznovrstni papir, zvezke, no-
teze, razne zapisnike, kopirne knjige,
šolske in pisarniške mape, radirke,
pisala, črnilo, gumi, tintnike, ravnila,
trikote, šestila, barve, čopiče, razno-
vrstne razglednice in devocionalije.